

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Výtvarný program pro děti inspirovaný živly

Bakalářská práce

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

Anna Šefrová

Vedoucí práce:

Mgr. A. Lucrezia Škaloudová – Puchmajerová,
Ph.D. Katedra primárního vzdělávání

Zadání bakalářské práce

Výtvarný program pro děti inspirovaný

živly

Jméno a příjmení: **Anna Šefrová**
Osobní číslo: P18000065
Studijní program: B7505 Vychovatelství
Studijní obor: Pedagogika volného času
Zadávající katedra: Katedra pedagogiky a psychologie
Akademický rok: **2019/2020**

Zásady pro vypracování:

Cíl: cílem je vytvořit týdenní výtvarný program zaměřený na živly pro děti mladšího školního věku

Metody:

zpracování výtvarného programu a ověření výtvarného programu v praxi s vymezením teoretických východisek z problematiky pedagogiky zaměřené na výtvarnou výchovu

Požadavky:

nastudování literatury, zpracování týdenního výtvarného programu a ověření praxí s reflexí

Forma zpracování práce: tištěná/
elektronická
Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

ČERNÁ, Marie. Dějiny výtvarného umění. Idea servis, 2019. ISBN: 978-8085970-93-7
ČINČERA, Jan. Práce s hrou. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN: 80-247-1974-6
POGAČNIK, Marko. Elementární bytosti - Paralelní světy kolem nás. Fontána, 2017. ISBN: 978-80-86179-31-5
ROESELVÁ, Věra. Techniky ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 1996. ISBN 80902267-1-X.
SEEFELDER, Frank. Pět elementů. Eugenika, 2013. ISBN: 978-80-8100-326-4

Vedoucí práce: Mgr. A. Lucrezia Škaloudová – Puchmajerová,
Ph.D. Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce: 15. listopadu 2019
Předpokládaný termín odevzdání: 18. prosince 2020

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.

děkan

vedoucí katedry

V Liberci dne 16. prosince 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb.,

o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

5. května 2021

Anna Šefrová

Poděkování

Poděkování patří v první řadě vedoucí mé bakalářské práce, Mgr. A. Lucrezii Škaloudové – Puchmajerové, Ph.D., za příjemnou spolupráci, profesionální vedení, rychlou zpětnou vazbu, podporu a trpělivost. Další poděkování patří mé rodině, jelikož to se mnou celé prožívali, nebyla chvíle, kdy by mě nepodpořili a stáli vždy při mně.

Anotace

V posledních letech se přírodní živly staly velmi slýchanou tématikou. Nebyla jsem ten typ člověka, který se dokázal ponořit do této tematiky, ale jakmile jsem začala zjišťovat více informací, uvědomovala jsem si, jak jsou důležité. Čím více jsem se dostávala do dané problematiky, uvědomila jsem si, jak jsou naše životy jimi ovlivněny, ale také jejich existence ovlivněna člověkem. Tyto živly nejsou pouze ničivými elementy, ale pro nás nepostradatelné stanovisko, které ovlivňuje naše životy.

Ve své práci se pokusím tyto živly představit a zdůraznit tak jejich vliv na výtvarné umění, které nás díky jejich síle inspiruje. Tato práce je rozdělena na dvě části (teoretickou a praktickou část).

V teoretické části se lehce dotknu historie a také zde zmíním veškeré poznatky, které jsem načerpala z literatury či internetu. Dále se zde věnuji jednotlivým živlům, které analyzuji z několika úhlů pohledů. Na tuto teoretickou část navazují části praktickou, která tvoří již samotný výtvarný program pro děti.

Program vychází z poznatků, které jsem zjistila o jednotlivých elementech. Na každý živěl jsem vytvořila program, který představí dětem element tak, aby si uvědomily, jakou má sílu a moc, zároveň jak moc je pro nás inspirující v oblasti výtvarné činnosti.

Bohužel nastala situace, která všem znepríjemnila životy a my jsme nemohli zrealizovat všechny výtvarné činnosti. Naštěstí jsme některé stihli a mohu se s vámi podělit o fotografie plné dětských úsměvů.

Klíčová slova

výtvarné umění, výtvarný program, přírodní živly, voda, oheň, země, vzduch, výtvarná výchova, mladší školní věk, příroda

Annotation

The natural elements have been often discussed lately. First it was really difficult to write about such a topic. However, as I had learned more information about the natural elements, this topic became easier to write about and it also seemed very important. I have realized that our everyday lives are inspired by the elements as well as the elements are affected by us.

I am going to introduce the natural elements in my bachelor thesis. I will also show their importance in an art work. The natural elements make the art work very inspiring. I try to work with the natural elements when I am teaching my students at school because the elements are very powerful.

This bachelor thesis is divided into two parts, a theoretical part and a practical part. In the theoretical part I am going to write about the history of the natural elements and about what I have learned about them from the different sources. I am also going to analyze the natural elements. Then there is the practical part in which I am going to make a student art program. I am going to use all the knowledge from the theoretical part. The program is going to be made for each of the natural elements because. I want the students to realize their importance in our everyday lives.

Unfortunately the situation these past days has not been easy, therefore I am not going to be able to implement all the art work which I am going to mention in the theoretical part. There are going to be missing some photos due to the pandemic.

Key words

natural elements, water, fire, ground, air, art, art program, art education, primary school students, nature

Obsah

Úvod	12
Cíl	12
1.1 Živel	14
1.1.1 Oheň, voda, vzduch a země - stručná historie	15
1.1.2 Vliv živlů na naše životy	15
1.2 Voda	15
1.2.1 Barevnost ve vodě	17
1.3 Oheň	17
1.3.1 Barevnost v ohni	18
1.4 Země	19
1.4.1 Barevnost v zemi	20
1.5 Vzduch	20
1.5.1 Barevnost ve vzduchu	22
2 Praktická část	23
2.1 Charakteristika cílové skupiny	23
2.3 Příprava na jednotlivé živly	25
2.4 Motivace	26
2.5 Vzduch	27
2.5.2 Cvičení - tornádo	28
2.5.3 Cvičení - vzduch	28
2.5.4 Cvičení – bubliny	29
2.5.5 Cvičení - foukaná	29
2.5.6 Cvičení - kolotoč	29
2.5.7 Cvičení - skvrny	31
2.5.8 Cvičení – ve větru	31
2.5.9 Cvičení – akční malba	32
2.6 Oheň	33
2.6.1 Motivace	33
2.6.2 Cvičení - kameny	33
2.6.3 Cvičení - plamínek	34
2.6.4 Cvičení – hledej plamínek	34
2.6.5 Cvičení - oheň	35

2.6.6 Cvičení - fumáž.....	35
2.6.7 Cvičení - světlo.....	36
2.6.8 Cvičení - sirky.....	36
2.6.9 Cvičení – uhel.....	37
2.6.10 Cvičení – Faraonovi hadi.....	37
2.6.11 Cvičení – hasičská hadice.....	38
2.7 Voda.....	39
2.7.1 Motivace.....	39
2.7.3 Cvičení - filtrace.....	40
2.7.4 Cvičení - mráz.....	40
2.7.5 Cvičení – změna barvy.....	41
2.7.6 Cvičení - květ.....	41
2.7.7 Cvičení – ruční papír.....	42
2.7.8 Cvičení – Land art.....	42
2.7.8 Cvičení – život v kapce vody.....	43
2.7.9 Cvičení – po proudu.....	43
2.8 Země.....	45
2.8.1 Motivace.....	45
2.8.2 Cvičení - semínka.....	45
2.8.3 Cvičení - žížaly.....	46
2.8.4 Cvičení - otisk.....	46
2.8.5 Cvičení - koktejl.....	47
2.8.6 Cvičení – hmota.....	48
2.8.7 Cvičení - rýžování.....	48
2.8.8 Cvičení – můj strom.....	49
2.8.9 Cvičení – Den Země.....	49
2.8.10 Cvičení – Land art.....	50
2.8.10 Cvičení – Stavba kamenného domu.....	50
2.8.11 Cvičení – malujeme kamínky.....	51
2.9 Živly - závěrečné cvičení.....	51
Závěrečné hodnocení.....	52
Literatura.....	54
Zdroje.....	55

Přílohy	56
---------------	----

Motto

„Lidé by měli vědět o přírodě, ne příroda o lidech“

Lennyczka

Úvod

Pocházím ze severní části Libereckého kraje, Příchovice. Nedaleko se nachází obec Velké Hamry, kde jsem navštěvovala základní školu. Největší kladný vztah jsem měla převážně k výtvarné výchově a pracovním činnostem. K výběru tohoto povolání a studia pedagoga volného času, mě vedl kladný vztah k dětem, který mám dodnes. Nejvíce fascinující na dětech je, že jsou upřímní, otevření, bezprostřední a nebrání se učit novým věcem. Na práci pedagoga je kladnou stránkou to, že je na první pohled vidět, jak se děti vyvíjí.

Po maturitě na střední Uměleckoprůmyslové škole v Turnově jsem ještě neměla jasnou volbu jít touto cestou, dospěla jsem k této volbě až po prvním nezdařilém studiu na Vysoké škole v Liberci. Naskytla se mi příležitost pracovat na Základní škole v Desné, jako asistent pedagoga na prvním stupni, kde jsem již 5 let. Dali mi zde možnost vypomáhat na hodinách výtvarné výchovy a vnášet do ní nový a zábavnější styl výuky.

Práce na prvním stupni mě hodně naplňuje, jelikož děti jsou zde zapálené do veškeré práce a respektují Vás. Povolání pedagoga vnímám za velmi zodpovědné povolání. Jelikož mne velmi baví kreativní činnosti, chtěla jsem se zaměřit na výtvarný program pro menší děti. Jelikož s dětmi chodíme často do přírody, napadlo mě vytvořit výtvarný program, který bude inspirovaný přírodními živly.

Cíl

Cílem výtvarného programu inspirovaný živly je ukázat dětem, že výtvarná výchova není pouze o kresbě či malbě, ale také o porozumění s přírodou. Nechat se inspirovat přírodními živly kolem nás, vnímat jejich sílu a dokázat ji využít ve výtvarné výchově.

1 Teoretická část

Pomalou svítá, sluníčko mě hřeje svými paprsky na tváři a láká ven. Bosýma nohama opatrně našlapuji na studenou zem smáčenou ranní rosou. Je to krásný osvěžující pocit. Zhluboka se nadechnu a plíce se mi okysličí čerstvým studeným vzduchem. Nikdy mě to nebude překvapovat, jak může vzduch krásně vonět. Při každém ročním období má svou charakteristickou vůni. Není to však jen, vůně vzduchu, který provází mé kroky. Jsou to i luční květy a šťavnatá zelená tráva, která nenápadně vyrůstá ze země. Pomalu jemně našlapuji a mířím k mému nejoblíbenějšímu místu, které se nachází u lesního potoka. První zareaguje můj sluch. Slyší jemně šplouchání vody. Přidává se čich, který vnímá jemně nasycený vlhký vzduch s charakteristickou vůní mechu a hub. Zrak se nenechá dlouho zahanbovat. To, co vidím, je neopakovatelná krása. Na hladině vody se zrcadlí ranní červánky. Obraz, který vnímám, připomíná oheň. Řeka jen na malý okamžik hoří, hoří ranními červánky, které se za chvíli změň v poklidnou hladinu rybníka.

Čekám a plnými doušky si tuto neopakovatelnou chvíli chci zapamatovat. Pomalu opouštím v krásném opojení mé nejoblíbenější místo a už teď vím, že tuto chvíli budu opakovat, tak jako již několikrát. Tento pocit, který mě před chvíli pohltil, stále zůstává. Zapínám rádio, nalévám si teplý čaj a usedám ke své snídani. Začínám vnímat paní, která velmi rychle a důrazně hovoří z rádia. „Stále se nedaří místním hasičům uhasit oheň, který se pomalu rozšiřuje do místního lesa“. Rychle se snažím přeladit stanici. „Pozor, prudká voda v řece už dosáhla druhého stupně“ Stále točím tím kolečkem a z rádia slyším jen samé šumění. „...zemětřesení zasáhlo celou jižní“ Snažím se naladit něco optimistického, něco co mi nezkaží, tak krásně započatý den. Slyším známou melodii. Začínám si ji pomalu pobrukovat. „Krásné ráno, rychlé zprávy. V dole Doubravka došlo k sesuvu půdy, bohužel nevíme, jak dlouho horníci ve štole bez přísunu vzduchu vydrží...“. Vypínám rádio, usrkávám čaj a hlavou se mi honí myšlenky. Mě dnes ráno přírodní živly udělaly šťastnou. Na druhé straně tyto stejné přírodní živly někomu způsobily velké trápení. Takže mě napadá přirovnání k přírodním živlům ŽIVOT X SMRT. Není to podivné?

Autor: Anna

Šefrová

1.1 Živel

Živly, které budou zmiňovány představují různé energie. Dají se mezi nimi najít například základní analogie lidských životních zkušenosti. O to se již dříve snažili myslitelé na filosofické úrovni. Za pomoci čtyř živelů se snažili zrekonstruovat zákonitosti vnějšího světa, ale i vnitřního, tím je myšleno tělesnou schránku jedince. I dnes vychází z poznatků, že rovnováha živelů je velmi důležitá k udržení fyzické, tak i psychické rovnováhy organismu.

V této práci bude zmiňovaná interpretace živlových témat v tvorbě. Každá kultura rozlišuje živly jiným způsobem. Zatímco u nás rozlišujeme čtyři živly oheň, voda, země a vzduch, tak například Číňané upřednostňují jako vzácnost kov, což pro ně představuje „živel,,.

Synonymum tohoto slova je „Element“. Ovšem samotné slovo „živel“ není fascinující tak, jako jeho obsah. Živel, živelnost, živelný. Čeština je krásná a má mnoho významů. Slovo živel můžeme využít: „Dnes jsem ve svém živlu. Tanec je můj živel. Do naší země pronikly nebezpečné přírodní živly z kapitalistických zemí. Voda je jeho živel. Ona se chová velmi živelně.“ Takových to vět bychom mohly vytvořit spoustu. Budeme se tedy pouze větám, které obsahují přírodní živly. „Voda je jeden ze čtyř živelů. Živelné pohromy se v našem současném světě objevují stále častěji. Přírodní živly ovlivňují charakter člověka.“ Pod tímto slovem si většina z nás představí neovladatelnou, nezkrotnou většinou ničivou přírodní sílu. Ať chceme nebo ne, živly jsou součástí našich životů a bez nich by to nebyl svět.

Pokud se ještě dotknu o tvůrčí zobrazení živelů v různé intenzitě, je zde důležité, zdali je téma zpracováno na dané úrovni vědomě, či nevědomě. Úvod do pohledu určí tvůrce obrazu a to intenzitou, kterou do obrazu vloží, sledující ji tak i prožívá.

Zjednodušeně tedy řečeno, že ve své rozvratné povaze je nejintenzivnější oheň. Samozřejmě, že všechny živly mají svou zápornou tvář. Oheň ve formě požáru, vzduch způsobuje tornáda a země otřesy, ale ničivé jsou i záplavy, které způsobuje voda. Pokud žijeme na místě, kde se živly nedokáží tak intenzivně projevit, je to o to pro nás překvapivější a ničivější.

1.1.1 Oheň, voda, vzduch a země - stručná historie

Když se ohlédneme daleko do historie až k samotným řeckým myslitelům (Platón, Hippokratés, aj.), najdeme tam první zmínky o přírodních živlech a jejich vlivu na náš život. Řecký myslitel Empedoklés z Akragantu, který se narodil 490 př.n.l. na Sicílii byl všestranný člověk. Básník, filozof, lékař a prorok, který se do dějin zapsal tím, že byl pluralista. Významný filozof před sokratického období, který z předchozích systémů selektoval některé z myšlenek a ty pak dával do nového celku. Byl nazýván elektikem. Voda byla v mílétské přírodní filozofii prohlášena za pralátku za ní hned vzduch. Oheň prohlásil po sléze za pralátku Herakleitos. V eleatské filozofii byla jako první brána za pralátku země. Empedoklés byl první, který prohlásil tyto čtyři látky za rovnocenné. Toto prohlášení přetrvává do dnes. (čerpáno:<http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1894>)

ID=1894)

1.1.2 Vliv živlů na naše životy

Metaforou ke slovu „živel“ si můžeme představit člověka, který je aktivní, nezkrotný, nekontrolovatelný či temperamentní. Každý z živlů má jiný vliv na naše lidské povahy. Již víme, že touto myšlenkou se zabývali filozofové, cca 444 let před Kristem. Už si nebyli zcela jistí, že naše povahové rysy ovlivňují jen hvězdy. Domnívali se, že při narození dítěte je vždy k této chvíli nakloněn jeden z živlů, který pak ovlivňuje do jisté míry jejich povahové rysy. Podle těchto teorií se lidé dělí do těchto skupin: oheň, voda, země, vzduch.

1.2 Voda

Pokud se na vodu budeme dívat z vědeckého hlediska tak všichni víme, že vodu najdeme pod chemickým vzorcem H₂O sloučenina vodíku a kyslíku. Je to bezbarvá čirá kapalina bez zápachu. Každé dítě vám však řekne: „Že voda je modrá sladká nebo slaná. Teplá nebo studená. V zimě se voda může změnit v led. A pokud do vody dáme trošičku barvy, tak voda může mít různé barevné varianty.“ O vodě vám děti povykládají hodně zajímavého, třeba to, že na naší planetě je jí hodně. Je totiž nejrozšířenější látkou na

planetě zemi. A to si děti neuvědomují, že voda je obsažena nejenom v rostlinách, ale také v živočiších. Děti stoprocentně ví, že bez vody se nadá žít.

Voda je podle keltů dar od bohyně země. Je naprosto nezbytná pro lidský organismus. Naše tělo je tvořeno přibližně 70% tvořeno vodou. Nejenom, že odplavuje z těla škodlivé látky, ale také chladí a brání přehřátí organismu. Hlavními vlastnostmi tohoto elementu jsou klid, vytrvalost, přináší úlevu, léčí, ohromuje a fascinuje. Tím mám na mysli například pohled na překrásný vodopád uprostřed lesů. Voda také představuje plodnost, sílu, schopnost a sebeovládání.

Element vody je symbol jistoty a vnitřní stability. Voda dokáže pomoci v pracovních týmech tak, že umí spojit odlišné jedince v jeden fungující celek. Avšak po dosažení daného cíle se lidé opět rozejdou svou vlastní cestou, tak jako voda, která se stává součástí oceánu.

V ostatních prvcích se voda projevuje tak, že ve dřevě jsou šťávy, což je voda. V zemi jsou prameny, také voda. V kovu jsou obsažené tekutiny, které znázorňují vodu a v ohni zase rozpustné látky, což je také voda. Voda je zdrojem tvoření a počátek zrodu všech věcí je ve vodě. Tudíž není možné, aby mezi pěti elementy nebyla obsažena voda.

Voda jako ničitel. Ano, nejen, že voda nám přináší užitek či uspokojení, ale i velkou zkázu. Voda patří k nejzákladnějším živlům. Častým nebezpečím jsou povodně, při kterých utonou stovky lidí. Povodeň, kterou zatím nic nepřekonal bylo v roce 1931 na řece Jang-c' -ťiang. V tomto roce byla opravdu silná sněhová nadílka a asijský veletok se rozvodnil natolik, že zaplavil území a způsobil smrt 3,7 milionu lidí. Také lidé, kteří žijí na pobřeží oceánu se nacházejí v nebezpečí. Nejnebezpečnějším místem je v tomto směru Pacifik. Každoročně se v něm vytvoří 71% všech vln tsunami. Ta největší udeřila poměrně nedávno a byla nejvražednější. Tsunami z roku 2004 zasáhla celkem 15 zemí, bohužel měla celkem 280 000 obětí.

Pokud se plavíte po mořích, je zde stále velké nebezpečí smrti. Ročně v důsledku námořních katastrof zahyne kolem 1000 námořníků.

Takto bychom mohli pokračovat dále a dále. Umíte si představit co všechno voda odnese, kolik nevinných obětí. *(čerpáno: <https://moneymag.cz/magazin/9706-ohenvoda-zeme-vzduch-ctyri-zivly-ktere-bez-milosti-zabiji>)*

1.2.1 Barevnost ve vodě

Vodní barva je modrá, typicky ve středních až hlubších tónech. Jednotlivé tóny nebývají ve výtvarné produkci od sebe výrazně oddělovány. Spíše se objevuje splývání či souznění tónů mezi sebou, stejně tak, jako je samotný vodní živel.

Modrá barva navozuje pocit hloubky a při hlubokém pohledu do ní, dojde ke zklidnění mysli jedince. V hlubších tónech se zintenzivňuje a její charakteristika hlubší modře probudí v jedinci touhu po čistotě. Navazuje pocit bezpečí a souznění se vším kolem něj.

Dalšími barvami, které se s vodním živlem objevují, jsou bílá a zelená. Bílá může působit jako dynamizující prvek, navozuje pocit proudící vody, která pění a vře. Zelená se naopak častěji používá pro zachycení velmi hlubokých a stojatých vod.

1.3 Oheň

Tento živel vyčnívá mezi ostatními nejvíce. V obrazech přitáhne pozornost jedince, jelikož jeho barevnost je velmi dynamická a také výrazná, přitáhne tak pozornost sledujícího a vyčlení se do popředí jako dominantní prvek. Na obraze jej nepřehlédnete, stejně tak jako v přírodě. Samotný oheň má však řadu symbolů. Může symbolizovat Slunce či rudou planetu Mars nebo také například chemický proces, který je výbušný, elektrický, ale také přínosem světla. Tak jako u každého elementu je jedna polarita ničivá a druhá tvořivá, oheň vyjadřuje život, energii a svobodu.

Tohoto živlu nám nejvíce schází v zimním období, jelikož živel oheň je zastoupen ve slunečném záření. Ostatní živly, což jsou vzduch, voda a země nás obohacují svou energií po celý rok, především pokud máme pravidelný pohyb v přírodě.

I oheň má utajenou přítomnost v ostatních živlech. Pokud provrtáme dřevo, vznikne teplem plamínek. Když kovář udeří do kovu také se objeví jiskra, z které vznikne oheň. Pokud křešeme kameny o sebe, objeví se též. Málo kdo však ví, že i ve vodě se může oheň objevit. Například olej či líh může rodit oheň. Když je déšť a bouřka, tak nebe se rozsvítí jasnými blesky. Někteří lidé si to zřejmě neuvědomují, jelikož nevnímají okolí. Mezi pěti prvky ani jeden nemůže neobsahovat oheň.

Oheň bohužel také přináší nepříjemné katastrofy. Vulkanická činnost, patří k nejméně vražedným živlům. Podle výpočtů vědců a historiků za posledních 400 let při erupcích vulkánů zahynulo „pouze“ 200 000 lidí. Zatím největší zaznamenanou erupcí je výbuch Indonéského vulkánu Tambora na ostrově Sumbava, který zapříčinil v roce 1815 smrt 70 000 lidí. Díky prachu z erupce pak byl po celém světě „rok bez léta“.

I dnes jsou sopky velkým nebezpečím. Neapol je jen 6 kilometrů od Vesuvu. (Barešová, 2017, str. 4)

„Všichni víme, co oheň dokáže. Když jsme se vraceli z krásné rodinné dovolené, kousek od pobřeží se v hluboké noci rozzářila rudá obloha šlehající zlatavě oranžové plameny. Než jsem se vzpamatovala, všude bylo horko a vysoké plameny. Projížděli jsme krutým ohnivým živlem, který svou silnou energií ničil plantáže a majetky místních obyvatelů rychlostí blesku. Pokud se často neseťkáváme s tímto živlem, je pro nás až nevídané tuto situaci zažít, „*Autor: Anna Šefrová*

1.3.1 Barevnost v ohni

Každý z nás předpokládá, že zde dominuje červená barva. Když se ale budeme dostatečně soustředit, vynikne i oranžová, žlutá, ale i černá barva. Zamysleli jste se někdy, jak na Vás působí červená barva? Tato barva na jedince působí tak, že způsobí zrychlení pulzu a krevního tlaku, ale také tělesnou pohodu. Je to barva vzrušení a prožitku, proto přitahuje k sobě pozorovatele.

U některých jedinců ale může vyvolat pocit ohrožení, na které si musí dávat pozor, například červená na semaforu. V kombinaci s černou lze může znamenat konflikt, hněv nebo agresi. Kvalita barvy však ukazuje na hloubku a stálost. Zde je důležité podotknout, že barva ohně je ovlivněna palivem. V tuto chvíli se barva mění na modrou až zelenou.

Z psychologického působení barev nutno podotknout, že modrá vzbuzuje v jedinci klid, sklíčenost či rozjímaní a zelená uklidnění. Nelze si nevšimnout, že mnoho jedinců má rádo pohled do ohně. Najdou uvnitř šlehajících plamenů příležitost s klidnou duší rozjímat nad svými myšlenkami. (Eliška, 2005, str. 7)

1.4 Země

Živel země je odvozen od ostatních tří základních živelů, které jej vytváří. Na zemi je postaveno vše hmotné, měřitelné a uchopitelné. Země vyzařuje plodností a patří do sféry růstu a stability. Tento živel se liší tím, že to vlastně není tak úplně živel a proto má nejmenší vibraci, která se projevuje v pevné hmotě, kde se shromažďuje a vyčkává na změny. Tento element je vhodný pro využití inspirace. Například při malování, vyřezávání do dřeva, modelování, kreseb do samotné země či písku. Ačkoliv je energie země zdánlivě mírná, může být i velmi ničivá. Myslím tím, že pokud se země rozhodne k pohybu, svou zápornou energii uvolní, dojde tak k sesuvu půdy, zemětřesení či výbuchu sopek. I země je přítomna v ostatních živlech. Dřevo by bez země nemohlo růst, kov by nevznikl a voda bez země by se neshromažďovala. Zrod věcí se neobejde bez podpory země. Proto se ostatní živly neobejdou bez její přítomnosti.

I země má zápornou stránku a je činitelem přírodních katastrof. Převážně zemětřesení má často nejvíce obětí ze všech přírodních pohrom. V historii je zaznamenáno největší zemětřesení, které zasáhlo v roce 1556 v Číně a zahynulo při něm 800 000 obyvatel. Pokud by se ale k životu probudil tektonický zlom San Andreas, došlo by k mnohem větší katastrofě. Pokud by došlo k výrazné aktivitě, Richterova škála by dosáhla až 10 stupně zemětřesení, což by zapříčinilo tsunami v celém Pacifiku. (Barešová, 2017, str. 15)

V kresbách se země objevuje poměrně často. Nemusí tím být myšleno přímo ústřední téma daného obrazu. Země totiž patří k základům formálního zpracování prostoru, což začíná již dětskou tvorbou. Je tedy práce s živlem země důležitá v podstatě obrazů? Myslím si, že z hlediska barevnosti a prostoru ano. Její dynamika je předvídatelná, opakující se a proto se na tuto podstatu zapomíná. Přesto však je člověk spojen se zemí už od Adama „prachu země“. Tuto spojitost si ale uvědomujeme až ve chvíli, kdy se jeho síla otřásá v základech. V tuto chvíli má pro nás velký význam stát nohama pevně na zemi.

1.4.1 Barevnost v zemi

Zvolená barevnost u tohoto živlu může ovlivnit celkovou symboliku a vyznění celého zpracování. Záleží, jak na nás působí například tmavě zelená, hnědá nebo naopak zelená a tóny žluté. Od toho se poté odvíjí rozdíly, které na nás působí. Každá barva symbolizuje jiná očekávání.

Žlutozelená barva symbolizuje naději pro nový život. Zelená barva jako taková, působí na jedince uklidňujícím dojmem, ve které je uzavřená veškerá energie. Díky pohledu na zelené tóny pocítujeme pocit stability. Hnědá je sloučená se zemí ve formě půdy a hlíny, ale zároveň může připomínat i nečistotu, čímž mám na mysli například bláto. Hnědá je barvou pohlcování, hromadění, držení a může odkazovat na zemitou těžkopádnost.

1.5 Vzduch

Živel vzduch je pánem svého volného pohybu a vládce prostoru. Vyjadřuje lehkost, neuchopitelnou všudypřítomnost a svobodu. Polaritu tvořené ohněm a vodou udržuje ve vzájemné rovnováze a vyvažující energii. Váže na sebe na sebe vlastnost ohně, tou je sucho a vlastnost vody a tou je vlhko. Bez těchto protikladných energií by vzduch nemohl být stvořen a nefungovaly by přírodní zákony umožňující život. Vzduch představuje nekonečný rytmus, který dává životu dech. Přestaneme-li dýchat umíráme. Vzduch je prostředníkem mezi světy. Je neviditelný, nehmatatelný a přesto je to aspekt veškerého bytí.

Tento živel je nespoutaný a tvořivý energii, která se zlehka pohybuje v časoprostoru. Je nepředvídatelný a tak jako ostatní živly má vše svůj rub a líc, proto i vzduch může vládnou neklidnou a někdy zničující energií. (*čerpáno:*

<https://www.psychologiechaosu.cz/zivel-vzduchu>)

Tento živel je všude a nikde. Vnímáme ho až tehdy, kdy dosáhne větší intenzity, jako třeba vítr, tornádo či silná bouře. Vzdušný prostor nemá své hranice ani žádné limity. Nedá se upoutat, jelikož je v neustálém pohybu, je hravý, škádlivý a vždy nakonec unikne. Svým únikem projevuje neustálý pohyb, který přenáší vůni, semena a zvuk, který má svůj obsah.

Víme, že vzduch je přenašečem vůní, tak například teď můžeme vnímat tu zprávu, že jaro je ve vzduchu. Nikdo z nás netuší, zda-li to tak mají i ostatní lidé, ale můžeme věřit, že řadu z nich ano. Přenášená vůně vzduchem se mnohdy váže ke vzpomínkám. Vnímáme vůni čerstvě vypraného prádla na zahradě, jakmile si s ním vítr pohraje, vůni si uvědomíme. Když vzduch zavládne svou ničivou energií, dokáže spolehlivě zabít. Například v Africe se nachází 2 místa, která leží nad místy s vysokou tektonickou aktivitou a hromadí se pod nimi oxid dusičitý. Někdy se stane, že ve velkém množství unikne. Kvůli úniku zde zahynulo přes 5000 lidí. Dnes je plyn odváděn a obě jezera jsou zabezpečena. Lidé vymysleli užitek pro oba kraje a postavili na místech elektrárny, které využívají termální energii.

Další ničivou katastrofou jsou tajfuny a hurikány. Největší tajfun zasáhl v roce 1958 Japonsko. Zabil 5000 lidí a 1,5 milionu obyvatel těchto japonských ostrovů se ocitlo bez střechy nad hlavou. Nejen že přišli o svůj majetek, ale někteří i o své nejbližší a rodinu, což je děsivé pomýšlení, že to způsobil jeden z živlů.

Problémy může způsobit nejen studený, ale i teplý vítr. Největší zima v regionech Evropy klesla pod mínus 30 stupňů Celsia. Zamrzla například i Benátská laguna, zde nešťastným výsledkem bylo 600 000 mrtvých, kteří zimu nepřežili. Naopak největší vlna veder Evropu zasáhla v roce 2003, kdy teplota vystoupala až na 40 stupňů Celsia. Tato teplota si vyžádala 70 000 obětí. (čerpáno: <https://moneymag.cz/magazin/9706ohen-voda-zeme-vzduch-ctyri-zivly-ktere-bez-milosti-zabiji>)

Už je to tak. Živly tu s námi a my se musíme naučit je přijmout tak jako oni přijímají nás. Ne nadarmo se říká, že největším škůdcem přírody je člověk. Ale i elementy kolem nás jsou kruté. Zároveň v nich vidíme dostatek dobrého. Jak se říká, že mince má dvě strany, tak je to i s živly a lidmi. Dávají a berou.

Vlhkost

Vlhkost je základní vlastnost vzduchu. Vlhkost vzduchu také udává, jaké množství vody v plynném stavu (vodní páry) obsahuje dané množství vzduchu. Množství vodní páry je časově velice proměnlivé a liší se také od místa k místu. Z pohledu meteorologie

a klimatologie má množství vodních par zásadní význam, protože je na něm závislé počasí a místní podnebí.

Průvan

Průvan vzniká otevřením protilehlých otvorů v místnosti do průvanu. Odnáší papíry ze stolu, zhasíná zápalky, svíčky, vyvolává rýmu. Jedná se o velmi nebezpečný a nežádoucí jev, proti kterému je nutno bojovat všemi prostředky. A to nejdůležitější: průvan je vlastně prudký příliv čerstvého vzduchu. Zde je nepochybně důkaz toho, že čerstvý vzduch není to nejlepší, co by si měl člověk dopřávat.

1.5.1 Barevnost ve vzduchu

Základní barvou je modrá, která dominuje vzdušnému prostoru a je podstatou vlastností vzduchu. Její lehkost může více podtrhnout bílé tóny. Bílá může takovému vzdušnému prostoru dát tvář zamlžené neprůhlednosti, která pohání diváka k fantazii. Často můžeme spatřit mezi těmito barvami i žlutou, která může být vnímána jako nedospělá a komunikující s okolím, stejně jako modrá. Co ale spatříme, když se obloha zatáhne nebo když se přizene tornádo, které bere s sebou vše co mu přijde do cesty.

V tuto chvíli se na obloze objevuje často šedá barva. Ta v lidech může vyvolávat smutek a úzkost.

2 Praktická část

Zvolený výtvarný program, jsem obohatila pohybovými či dramatickými cviky na lehký odpočinek a protažení. Po zkušenosti vím, že děti se nedokáží soustředit na jedni činnost dlouhou dobu a proto jsou tato cvičení dobrá na odpočinek a soustředění.

2.1 Charakteristika cílové skupiny

Děti 8-9 let, 2. třída, příprava RVP.

Tato cílová skupina je významným sociálním obdobím oficiálního vstupu do společnosti, fáze píle a snaživosti. Dítě je zaměřeno na to, co je a jak to je – chce pochopit okolní svět „doopravdy“ (čtení encyklopedií). Nejdříve je závislý na tom, co mu řeknou autority, jelikož je ještě naivní. Později se dítě stává kritičtější a jeho přístup je kriticky realistický a v tomto případě se ohlašuje blízkost dospívání. Tato věková skupina se nazývá raný školní věk. Probíhá od nástupu do školy, až do 8-9 let a projevuje se zejména ve vztahu ke škole.

Vývojové změny jsou považovány za jednu ze složek školní zralosti, konstantnost vnímání, důležitá je koordinace a integrace různých způsobů vnímání. Vývoj pohybových i ostatních schopností je závislý na tělesném růstu. Významně se zlepšuje hrubá i jemná motorika, to znamená, že pohyby jsou rychlejší, větší svalová síla a lepší koordinace všech pohybů.

Co se týče zraku, tak pro školu je důležitý rozvoj vidění na blízko, nedostatečně vyzrálé děti špatně rozlišují písmenka, rozvíjí se percepční strategie, už mladší školáci jsou schopni vizuální analýzy a syntézy.

Sluch dozrává mezi 5-7 rokem. Děti v tomto věku mají implicitní charakter (vnímá, co se říká, aniž by stanovoval, z čeho se to skládá), rozvíjí se i sekvenční percepce myšlení, zpracování informací a řešení problémů. Při konkrétních logických situacích, je myšlení školáka vázáno na realitu, je zaměřeno na poznání skutečného světa, převážně vychází

z vlastní zkušenosti a postupně začínají chápat pravidla, podle kterých svět funguje.

Vývoj paměti a pozornosti je závislý na rozvoji centrální nervové soustavy - CNS. Délka soustředění je zpočátku omezená. Rozvíjí se schopnost udržet a přesouvat pozornost. Koncentrace na sluchové podněty se zlepšuje až mezi 8. a 11. rokem. Kapacita paměti se zlepšuje díky vývoji CNS a lepšímu systému ukládání, která využívají logických souvislostí. Rychlost zpracování se také lepší. Nezbytným předpokladem školní úspěšnosti je jazyková kompetence, která mění způsob uvažování o slovech, chápou synonyma, antonyma a podobné významy. Ve zvýšené emoční stabilitě poznává, že pocity je možno skrývat (ne před sebou samým) a dokáže výraz svých citů potlačit vůlí.

Převážně důležitou součástí identity školáka jsou rodiče, kteří bývají ještě zpočátku reálným modelem, zdrojem emoční podpory, ovlivňují potřeby seberealizace, nabízí model pro budoucnost, jsou formální autorita v mladším školním věku, bez výhrady akceptovaná, stanovují, jakou důležitost bude školák přisuzovat škole a celkově úspěchu v práci, v rámci rodiny má každý člen svoji roli.

Role matky se nemění, zůstává oporou, autoritou, pečovatelem a ochráncem. Je v neustálém kontaktu s dítětem. Otec: může být zdrojem poznatků, představuje větší autoritu než matka. Vztahy mezi rodiči bývají modelem pro budoucí partnerské vztahy, pokud je vztah mezi rodiči narušený projevuje se to na celé rodině, při rozvodu se změní chování k dětem, do hry mohou vstoupit také nevlastní rodiče. Sourozenci: ve školním věku se stabilizují, často soupeří, ale i spolupracují, mají společné zážitky, ovlivňují se přímo i nepřímo. Vrstevnická skupina se vedle sociálních kontrol ve školním věku rozvíjí i třetí složka socializačního procesu - osvojování sociálních rolí a také vzorců chování očekávaných od každého jedince v určité situaci.

https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustavsociálních-studii/dokumenty/studijni_opory/socialni_komunikace_v_neziskovem_sektoru/psychologie-vyvojova.pdf

J. PIAGET: autonomní morálka - kolem 7, 8 let – uznává určité jednání za správné či špatné samo o sobě, bez ohledu na autoritu, platí pro všechny a za všech okolností stejně. 11–12 let - přihlížení k motivům jednání, bere ohled na vnější podmínky i vnitřní

pohnutky – důležitější než výchovné techniky je autentický způsob interakce mezi členy rodiny:

a) skutečná vzájemnost – tam, kde si v rodině mohou sdělit volně a nefalšovaně své pocity a přání, snáze se vyvíjí autonomie

morálka

b) nedostatek vzájemnosti – každý si žije sám „na svůj vrub“ – heteronomní morálka

c) pseudovzájemnost – lidé jednájí, jako by si rozuměli, ale jejich pocity jsou odlišné – heteronomní morálka

Z různých rolí, které přijímá i ze svého postavení ve skupině vrstevníků si osvojuje také uvědomělejší sebepojetí a sebehodnocení. Kolem 11 let pochopí, že genitální rozdíly jsou dominantní charakteristikou odlišující pohlaví. Ztotožňují se skupinou vrstevníků téhož pohlaví. Rozdílný komunikační styl má vliv na sebehodnocení. V dívčích a chlapeckých skupinkách nastávají rozdíly. (PIAGET, 2010)

2.2 Vymezení cílů

Cílem je vnímání živlů kolem nás, ať už škodlivých či přínosných. Dále tak naučení dětí nových výtvarných technik. Zároveň rozvíjení citu k výtvarným činnostem, barvám a k umění. Získání schopnosti, při které by vyjádřily svou fantazii a kreativitu.

2.3 Příprava na jednotlivé živly

Na každý živel je zde připravený program. Skládá se nejdříve z teoretické části a poté navazuje část praktická. Při ruce budou vždy nachystané veškeré pomůcky pro děti. Na závěr každého představeného živlu si děti zkusily praktická cvičení, jak výtvarná tak pohybová.

2.4 Motivace

Žila byla jedna holčička, která se jmenovala Země. Ta holčička byla kulatoučká a její šaty byly krásně modré jako voda, zelené jako tráva a stromy a hnědé jako hlína. Vlasy a boty měla bílé ze sněhu a ledu.

Holčička Země se začala kamarádit s lidmi. Byla na ně velmi hodná. Dávala jim vzácné dárky, aby se jí dobře žilo. Také jim půjčila své krásné šaty, aby na nich mohli hospodařit. Lidé se však nestarali o Zemi moc dobře. Její přenádherné zelené šatičky trhali a popálili a modré velmi ušpinili.

Jednoho dne už z toho byla Země velmi smutná. Najednou k ní přišli její kamarádi – Vzduch, Voda a Oheň. Pověděli jí „Naše milá Země, nebuď smutná, my ti pomůžeme lidem ukázat, jak se mají o tebe a také o nás starat. Potom bychom mohli být všichni šťastní a veselí. (čerpáno: <http://vytvarna-ychova.cz/tag/zivly/>)

Aby si děti uvědomily, že živly jsou všude kolem nás, jednotlivě je budu představovat. Nejdříve se dozvěděly něco o teorii a poté si vše vyzkoušely v praktických cvičení. První živel, který byl dětem představen je Vzduch, poté Oheň, Voda a nakonec ještě něco málo o Zemi.

2.5 Vzduch

2.5.1 Motivace

Země má kamaráda, který se jmenuje Vítr. Vítr je velmi rychlý. Někdy umí Zemi jemně pohladit, ale jindy jí rozcuchá šatičky, až je dokonce poničí.

Otázky

Co je kolem nás? Vlastně nic, co bychom mohli vidět.

Je to „VZDUCH“, který sice nevidíme, ale cítíme ho, chladí třeba v zimě, nebo když fouká vítr to se vzduch hýbe.

Na co vzduch potřebujeme?

Čím dýcháme?

Potřebují vzduch i živočichové a rostliny? ,

Dá se vzduch chytit? (např. při nafukování balonku, plovacího kruhu, aj.) Vítr nám i pomáhá – větrné mlýny, lodní doprava – plachetnice...

Může být vzduch čistý nebo špinavý?

Co může vzduch znečistit = zašpinit /výfuky aut, komíny domů a továren, pálení plastů ,kouření...

2.5.2 Cvičení - tornádo

Pomůcky

Budeme potřebovat sklenici vody, vodovky a štětce.

Postup

Postupovat budeme tak, že si připravíme do sklenic vodu, do které budeme vmíchat rychlými pohyby kombinací šedé a hnědé barvy představující barvu tornáda.

Nejdříve jsme pomalu vmíchávali světle šedou, která představuje zatažení oblohy před deštěm a poté do druhé sklenice hnědou barvu.

Rychlým mícháním vznikne – tornádo.

Obrázek 1 Cvičení - tornádo

2.5.3 Cvičení - vzduch

Pomůcky

Na toto cvičení přichystáme igelitový pytlík, balónek.

Postup

Vzduch kolem nás – děti si připraví igelitový pytlík.

Nejdříve položte dětem otázku, jak poznají, že je vzduch přítomen kolem nás, i když není vidět. Cílem aktivity je, aby si děti dokázaly uvědomit, že i když ho nevidíme, sami ho dokážeme vytvořit nebo

chytit.

Dětem předvedeme názornou ukázkou, že chytíme vzduch, pomocí pytlíků.

Další ukázkou může být pomocí balónku, do kterého vydechnete obsah z plic a poté pustíte. Poté si každé dítě chytí vzduch do svého sáčku a uzavře ho uvnitř. Aktivita se dá provádět v místnosti či venku.

Obrázek 2 Cvičení - vzduch

2.5.4 Cvičení – bubliny

Pomůcky

Bublifuk, čtvrtka A4 – A3 a barvy.

Postup

Zábavnější verze by byla pro děti s bublifukem. Dětem rozdáme bublifuky a každý si vyzkouší svůj obsah plíc dostat do bublin.

Ty se budou vznášet vzduchem a děti je budou chytat a počítat.

Obrázek 3 Cvičení - bubliny

Obměna

Do bublifuků nalijeme malé množství barviva, uzavřeme a lehce protřepeme. Na čistou čtvrtku o velikosti A3 děti foukají barevný bublifuk, který papír obarví a dělá zajímavé motivy. Po zaschnutí je možné zvýraznit kontury bublin či malé detaily černým fixem.

2.5.5 Cvičení - foukaná

Pomůcky

Papíry a dřevěné kostičky.

Postup

Děti si postaví z kostiček chlívečky a z barevného papíru vytvoří kuličky. Pomocí foukáním do brček se děti snaží dostat papírové kuličky do chlívečku. Při této aktivitě je lepší foukat vzduch pouze z úst pomocí brček, jelikož by se dětem mohla motat hlava.

2.5.6 Cvičení - kolotoč

Pomůcky

Středně velké a větší obruče, látkový padák (případně lano).

Postup

Na volné ploše rozložíme několik obručí. Děti se seskupí u obručí. U střední obruče se postaví 3–4 děti, u větší 4–5 dětí. Děti uchopí obruč jednou rukou, určíme si směr otáčení a v rytmu říkadla se otáčejí, jako při jízdě na kolotoči (první verš). Vnímají vítr, který se mění při rychlosti otáčení. Následně se otáčení zpomaluje, až se děti zastaví (druhý verš, první část). Děti uchopí obruč oběma rukama a na slova „raz a dva“ zvednou obruč nad hlavu – opakujeme 2x. Hra končí ve dřepu, obruč leží na podlaze (druhý verš, druhá část). Dle zájmu dětí hru opakujeme, je možno tempo říkadla zrychlovat či zpomalovat a děti tomu přizpůsobí tempo pohybu.

Obměna

Pokud děti hru zvládnou, může se do středu obruče postavit jedno dítě, které po celou dobu hry stojí vzpřímeně, bez pohybu v obruči – „vozí se na kolotoči“.

Varianta s padákem

Na volnou plochu rozložíme látkový padák. Děti se chytanou okrajů padáku jednou rukou, určíme si směr otáčení a další průběh hry je stejný jako při hře s obručemi. Hra klade požadavky na spolupráci dětí a vzájemnou koordinaci pohybu ve skupině. Pokud nemáme k dispozici padák, využijeme lano, je vhodné konce lana svázat, aby se lano nerozpojovalo a tvořilo stále kruh.

Obměna

Do středu padáku se posadí na paty 3–4 děti. Budou se „vozit na kolotoči“. Ostatní děti je v rytmu říkadla (první verš) lehce zavinou do padáku. Na druhý verš je opět pozvolna z padáku rozvinou. Hra končí položením padáku na podlahu.

Kolotoč

Hola, děti, hola, roztočíme kola,

už se rychle točí děti v kolotoči.

Pomaličku jen se toč, zastavíme kolotoč.

Ráz a dva, ráz a dva, už skončila naše hra.

(čerpáno: <http://pohyb-detem.cz/basnicky>)

2.5.7 Cvičení - skvrny

Pomůcky

Brčka, papír, barvy a voda.

Postup

V této aktivitě jde o správné využití obsahu plic a rozfoukání barvy či inkoustu do všech možných stran.

Děti dostanou brčka a na papír rozfoukávají vodové barvy či inkoust všemi možnými směry. Pomocí brčka rozfoukávají krásně barevné skvrny. Cílem aktivity je vyzkoušení foukání do všech směrů brčkem v úhlu a také fouknutí do brčka kolmo dolů, z blízka či z dálky.

Obrázek 4 Cvičení - skvrny

2.5.8 Cvičení – ve větru

Pomůcky

Barevné papíry.

Postup

Kam doletí vlaštovka – zde nám jde o to, abychom děti naučily přijmout prohru a porážku. Děti si mohou vybrat barevný papír a společně si vytvoříme vlaštovky. Hra se může hrát i venku, pokud příliš nefouká vítr. Pomocí klacíků vytvoříme cílovou

a startovní čáru.

Děti si stoupnou na startovní čáru a na 3 pošlou svou vlaštovku co nejdále za čáru. Poté každé dítě běží ke své vlaštovce a počká u ní. Kdo stojí nejdále od cílové čáry, vítězí.

Obrázek 5 Cvičení – ve větru

Obměna

Děti dostanou čtvrtku o formátu A3. Představíme si, že jsme se octli uprostřed silné vichřice, která naklání stromy ze strany na stranu. Děti nanesou na čtvrtku barvu, která vyjadřuje vichřici (šedá až hnědá). Až podklad zaschne, vezmeme si tuž či černou barvu a budeme rozfoukávat tuž jedním směrem pomocí brčka, aby se dětem nemotala hlava.

Rozfoukané skvrny budou představovat ohýbané stromy silným větrem.

2.5.9 Cvičení – akční malba

Pomůcky

Kartony o velikosti A1, 4 temperové barvy, které vyjadřují živel vzduch, voda v plastové lahvi, injekční stříkačky či dětské voní pistolky, plastové vaničky (od másla, jogurtu či masa) a velké štětce.

Postup

Opřeme kartony o plot, keř a kmeny stromů, aby mohla barva při práci stékat. Aby se neušpinila příroda, lze dat pod a za kartony igelitové pytle pro malíře. Barvy představující vzduch si jednotlivě namícháme do kelímků a zředíme vodou, kterou máme v plastové lahvi. Vše zamícháme štětcem, aby vznikla řidší konzistence. Každá stříkačka by měla mít svou barvu, aby se nesmíchaly. Děti vtáhnou barvu do stříkaček, zamíří na karton, od kterého stojí zhruba 2 metry.

2.6 Oheň

2.6.1 Motivace

Už v pravěku byl oheň velkou součástí života. Pralidé si neuměli oheň založit sami a v té době ještě neexistovali zápalky. Vydávali se za ohněm tam, kde blesk nebo horká láva založily požár. Oheň museli hlídat ve dne i v noci, aby nevyhasl. Byl pro ně zdrojem tepla, světla, chránil je před divokou zvěří a opékali si na něm jídlo.

2.6.2 Cvičení - kameny

Pomůcky

Na toto cvičení budeme potřebovat pouze křemeny.

Postup

Toto cvičení bych dětem nepředváděla ve třídě, ale venku, když bychom měli hodinu prvouky. Nejdříve bych dětem ukázala, jak vypadají křemeny. Nechám je kolovat, aby si je osahaly a poté předvedla, jak pravěcí lidé zakládali oheň. Samozřejmě bych ho nezaložila, pouze jemně křesala křemeny o sebe, aby vznikaly malé jiskry. Dětem vysvětlím, že by nebylo vhodné založit oheň. Až půjdeme cestou zpět do školy, budou děti hledat křemeny a při cestě se můžeme bavit o tom, jak by reagovaly, kdyby zahlédly požár či kam volat, když se octnou v této situaci.

2.6.3 Cvičení - plamínek

Pomůcky

Na toto cvičení si připravíme svíčku, zápalky a skleničku.

Postup

Na začátku této aktivity je nutné dětem vysvětlit, že k hoření musíme mít kyslík. Nejdříve zapálíme svíčku, aby se děti nepopálily. Poté se děti zeptáme, co se asi stane, když svíčku přikryjeme skleničkou. Dětem vysvětlíme, že když je někdo zavře do velké sklenice, tak také nebudou moci dýchat a po čase jim dojde kyslík a tak je to i se svíčkou, jelikož nebude mít dostatek kyslíku a uhasne.

Otázky

Jak může člověku uškodit?

Proč si děti nesmějí hrát se sirkami nebo s ohněm?

Kdo pomáhá hasit oheň?

Čím jsou vybavené školky proti požáru?

Vyskytuje se oheň ve volné přírodě?

Co se stane, když někdo odhodí hořící sirku nebo cigaretu na zem?

Jakou barvu může mít oheň?

Co uděláte, když někde uvidíte oheň?

2.6.4 Cvičení – hledej plamínek

Pomůcky

Červené proužky papírků.

Postup

Rozdáme dětem do páru dva stejně dlouhé červené proužky papíru, které budou představovat plamínky. Děti budou chodit po třídě a hledat kamaráda se stejně dlouhým plamínkem pomocí postupným měřením. Kdo jako první najde svůj plamínek, stane se velkým ohněm a vyhrává.

2.6.5 Cvičení - oheň

Pomůcky

K tomuto cvičení není potřeba žádných pomůcek.

Postup

Postavíme se s dětmi do kruhu a chytíme se za ruce. Vyučující hru zahájí a stiskne ruku prvnímu dítěti a ten stisk předá dál. Kdo stisk ucítí řekne plamínek. Až dojde ke mně poslední stisk, všichni zvedneme ruce, čímž vytvoříme oheň a zvoláme „Hoří“. Zůstaneme v kruhu a posadíme se na zem. Poté s dětmi zahájíme diskuzi o požární bezpečnosti. Například co by dělaly, kdyby zahlédly požár, kudy by utíkaly či kam by volaly. Pokud bychom byli v přírodě a založili oheň k opékání špekáčků, na co bychom si měli dát pozor při odchodu, aj. Důležité v této diskuzi je dětem sdělit, že pokud by byl požár ve škole, měly by hlavu držet u země v předklonu či se plazit, jelikož kouř stoupá vzhůru a u země se nenadýcháme tolik zplodin.

Obměna

Do kruhu si dáme obrázky předmětů a rozdělíme je na dvě skupinky. Do první skupiny patří věci, které nehoří a v druhé skupině předměty, které ihned shoří.

2.6.6 Cvičení - fumáž

Pomůcky

Sirky, čtvrtku A4 a špejle.

Postup

Toto cvičení lze provádět venku pouze pokud nefouká vítr nebo v uzavřeném prostoru pouze se zvýšenou opatrností, hlavně za dozoru dospělého. Nejdříve si vezmeme čtvrtku

Obrázek 6 Cvičení – fumáž

a poté dětem zapálím plamínky na špejích. Špejle je delší než sirka a vydrží déle hořet. Děti se tak nemají šanci popálit o plamínek. Plamínek na konci špejle držíme 0,5 – 1 cm od čtvrtky, abychom ji nepropálili, ale pouze na ní lehce kreslili koncem plamínku.

2.6.7 Cvičení - světlo

Pomůcky

Prskavka a fotoaparát.

Postup

Tato aktivita vyžaduje tmu. Je vhodná na táborové pobyty, kdy si malbu světlem mohou vyzkoušet. Při této aktivitě dokáží vzniknout krásné tvary, ale dokonce i nápisy. Stačí se postavit do tmy, zapálit prskavku a dělat s ní pohyby, nastavit si fotoaparát s dlouhým časem, který už vše udělá za Vás.

Moment byl zachycen zrcadlovku Canon EOS 1100D, který světlo dobře zaostřil.
Obrázek 7 Cvičení - světlo

Fotografie byla rozmazaná a světlo se nezaostřilo. Pokud by někdo chtěl realizovat tuto aktivitu, je opravdu vhodné mít lepší fotoaparát. K malbě světlem lze využít i jiné pomůcky, jako je například UV světlice, lampiony, oheň, svítilny, baterka, aj.

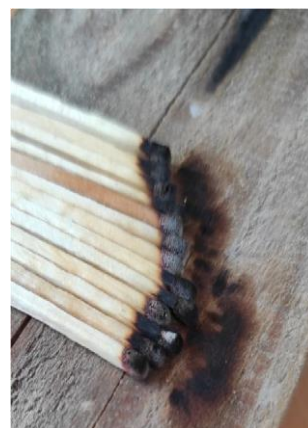
2.6.8 Cvičení - sirky

Pomůcky

Prskavky, sirky, dřevěná deska a dýha.

Postup

Připravíme si kus dřevěné desky či dýhy. Na materiál rozložíme vedle sebe sirky či položíme prskavku a zapálíme. Oheň udělá vše za nás a sám vytvoří kresbu na dřevěném materiálu. Sirky lze složit do různých tvarů, aby vytvořily složitější obrazce.

Obrázek 8 Cvičení - sirky

2.6.9 Cvičení – uhel

Pomůcky

Hnědá čtvrtka a přírodní uhel.

Postup

Položila jsem dětem otázku, jak je možné, že lidé v pravěku kreslili jeskynní kresby? Pár takových

kreseb jsme si ukázal v knize Počátky umění.

Obrázek 9 Cvičení - uhel

Jelikož jsme se zabývali nejtemperamentnějším živlem – oheň, došlo dětem, že budeme také malovat ohněm. Vysvětleme dětem, že lidé byli již v pravěku dost chytří na to, aby věděli, že oheň udrží přidáním dřeva, který si nasbírali. V této aktivitě se tedy budeme zabývat kresbou přírodním uhlem. Zvolíme nejlépe přírodní hnědou čtvrtku, aby dětem připomněla jeskynní podklad a mohly ji pokreslit jako pralidé.

2.6.10 Cvičení – Faraonovi hadi

Pomůcky

Nehořlavá miska, popel z krbu či ohniště, směs cukru a sody v kelímku (poměr 9 dílů cukru a 1 díl sody), 10 Cl líhu (ethanol), špejle, lžice a sirky.

Postup

Nejdříve v misce s popelem uděláme lžící důlek. Do důlku nasypeme směs cukru a sody. Popel kolem směsi rovnoměrně postříkáme ethanolem či jiným vysokoprocentním lihem a pomocí špejle zapálíme popel kolem směsi a poodstoupíme.

Z misky náhle začnou vylézat černí pěnoví hadi.

Vysvětlení

Samotný cukr nehoří, pouze v plameni ztmavne, začne se tavit a kapat jako svíčka. Pokud jej smícháme s popelem, cukr vzplane jasným plamenem a shoří. Popel zde tak působí jako katalyzátor, což je látka, která chemickou reakci umožňuje a urychluje. Například v našem těle fungují jako katalyzátory enzymy. Podobně to funguje při našem pokusu. Při hoření cukr uhelnatí a ze sody uniká vznikající oxid uhličitý, který zuhelnatělý cukr

nafukuje. Díky této reakci tak pomalu vzniká tělo hada. Z malého objemu v misce vzniknou poměrně objemní pěnoví hadi, kteří jsou na dotyk jemní a lehcí.

2.6.11 Cvičení – hasičská hadice

Pomůcky

Budeme potřebovat provázky či šňůry.

Postup

U hasičů je velmi důležité jejich rychlost a nejen to, musí také umět smontovat dlouho hasičskou hadici, aby mohli hasit vysoké plameny. Rozdělíme se do dvou skupin, které budou mít za úkol smontovat v určité časové dotaci nejdelší hadici. Děti se připraví na start a na konci trasy, zvolenou libovolně budou nastříhané šňůrky o různých velikostech. Vždy z každého družstva vyběhne pouze jeden, doběhne pro šňůrku, přiváže ji k další, běží zpět a takto se to opakuje. V této chvíli může vyběhnout další člen skupiny a napojit další část. Takto se děti střídají, dokud nevyprší čas. Poté se šňůrky změří a kdo bude mít delší vyhrává a do dalšího kola získává výhodu v čase.

2.7 Voda

2.7.1 Motivace

U prvního kroku je vhodné zvolit diskuzi. Ptejte se dětí na níže uvedené otázky.

Je voda důležitá a proč?

Kdo ji potřebuje?

Co by se stalo, kdyby voda nebyla?

Kde všude ji najdeme? (v polévce, čaji, záchodě, umyvadle, v bazénu, rybnících, aj.).

K čemu se voda využívá?

Jaká může být? (přídavná jména – studená, špinavá, teplá, ledová, aj.)

Jak vznikne poslech zvuků vody? (přelévání, kapání, hození předmětu do vodyžbluňnutí).

Co uděláte, když uvidíte osobu, která se topí?

2.7.2 Cvičení – zakalená voda

Pomůcky

Budeme potřebovat skleničky, vodové barvy a štětce.

Postup

Nejdříve si povíme, jakou barvu může mít voda.

Cílem bude dostat se od pitné vody až po zakalenou vodu.

Obrázek 10 Cvičení – zakalená voda

Připravíme si 5 sklenic s čistou vodou. Poté si zvolíme modrou, zelenou, hnědou a tmavě hnědou barvu. Na první sklenici si ukážeme, jak vypadá čistá a pitná voda. Nic do ní nepřimícháme. Druhá sklenice bude znázorňovat čisté moře. Namícháme tedy světle modrou barvu a přimícháme do sklenice. Třetí sklenice bude představovat zakalenou přehradu, znečištěný bazén či domácí akvárium s rybkami. Zvolíme tedy zelenou barvu, jelikož představuje bakterie, řasy či sinice ve vodě. Čtvrtá sklenice bude znázorňovat kaluž. Do sklenice tedy přimícháme hnědou barvu. Poslední sklenice s vodou představí kruté záplavy, které s sebou berou vše, co jim do cesty přijde. Zde zvolíme tmavě hnědou barvu.

2.7.3 Cvičení - filtrace

Pomůcky

K tomuto cvičení je potřeba si připravit kusy pevné látky, gumičky a každému připravit dva kelímky. Dále bude potřeba vodu a zeminu (hlína, písek, kořínky a kamínky).

Postup

Nejdříve dětem vysvětlíme, jak funguje čištění vody a proč se vlastně používá. Poté si do jednoho kelímku připravíme vodu smíchanou s pískem, kamínky, hlínou a kořínky. Druhý kelímek necháme prázdný a dáme přes něj látku, kterou upevníme ke kelímku gumičkou. Důležitým krokem je přelití zakalené vody do prázdného kelímku přes látku, která slouží jako filtr. Budeme pozorovat, jak se ze špinavé vody stane čistá.

2.7.4 Cvičení - mráz

Pomůcky

Budeme potřebovat čtvrtku o velikosti A4, modrý inkoust. Sůl, zmizík a černý fix.

Postup

Na papír si děti na malou plochu rozetrou inkoustovou barvu a ve velkém množství přisypou sůl. Toto dělají postupně, dokud se celá plocha čtvrtky nezaplní. Když vše zaschne, nad umyvadlem se odrolí sůl z papíru. Sůl pohltní inkoustovou barvu a pod ní

vznikne světlá místa připomínající mráz. Abychom vytvořili větší kontrast od světlé až k syté barvě inkoustu, můžeme sůl zakápnout čistou vodou, aby se rychleji rozpustila do barvy. Zmizíkem a černým fixem děti dotáhnou ke konci svůj výtvor.

2.7.5 Cvičení – změna barvy

Pomůcky

K této aktivitě budeme potřebovat bílou květinu (sněženku ze zahrádky – pokud je aktivita zvolena v zimním období, kopretinu, bílou růži, karafiát, aj.), sklenice, voda obarvená inkoustem.

Postup

Do kelímku s vodou přidáme inkoust. Do sklenice vložíme květinu a pozorujeme, co se dále bude dít s květinou.

Proč?

Obarvená voda stoupá tenkými vláknými uvnitř nahoru až do listů a květů. Tento jev se nazývá vztlínavost. Umožňuje kořenům rostlin nasávat vodu z půdy a dopravovat ji do celé rostliny. Tím pádem se rostlina zbarví dle přidané barvy inkoustu.

2.7.6 Cvičení - květ

Pomůcky

Papír, tužka, nůžky a miska s vodou.

Postup

Z barevného papíru děti vystřihnou několik květů.

Lístky složíme dovnitř ke středu, vznikne poupě, které položíme na hladinu vody ve velké misce. Květ pomalu a postupně rozkvetne, jelikož voda díky vztlínavosti stoupá do malých prostorů mezi vláknými

a zaplní je. Ohyby květů se narovnejí a květ rozkvetne.

Obrázek 11 Cvičení - květ

2.7.7 Cvičení – ruční papír

Pomůcky

Použitý papír, staré noviny, balení od vajíček, voda, mísa, utěrka, váleček, barvivo, podložku, štětce a přírodniny.

Postup

Starý papír, noviny a balení od vajíček si natrháme na malé kousky a namočíme do teplé vody. Poté je rozmělníme rukou či vyučující rozmixuje tyčovým mixérem na kaši. Z kaše vymačkáme přebytečnou vodu a můžeme přecedit přes utěrku a vodu pořádně vymačkat. Vymačkanou hmotu rozložíme důkladně na pevnou podložku, překryjeme pečícím papírem a párkrát přejedeme válečkem, čímž se hmota hezky zarovná. Pokud by děti chtěly papír dozdobit, může se navrch naskládat kvítek po kvítku a opět přejet válečkem přes pečící papír. Takto připravenou směs již necháme zaschnout na teplém místě.

Obměna

Pokud chceme použít barvivo, musíme si uvědomit, že staré noviny se ve výsledku zabarví do šedé. Musíme tedy zvolit bílé papíry, aby i výsledný papír byl bílý. Stačí do kaše přidat pár kapek barviva nebo kávu (výsledek bude karamelový). Jak je již zmíněno, pro zajímavé efekty stačí přidat do kaše kousky barevných nití, malé skleněné korálky, koření, barvivo či květiny.

2.7.8 Cvičení – Land art

Pomůcky

Na tuto aktivitu není potřeba žádných pomůcek.

Postup

V přírodním terénu lze kreslit či zanechávat stopy.

K takovým aktivitám je vhodný písčité podklad a hlína, kde tyto zásahy vypadají zajímavě a patrně. Jelikož chceme land art spojit s vodou, využili jsme zimy, kdy se ve sněhu dají také zanechávat stopy.

Obrázek 12 Cvičení – land art

Aktivita je pro děti velmi zábavná a dělají ji automaticky.

Ve sněhu zanecháváme po sobě stopy, které si můžeme poměřovat, kdo má větší nohu.

Můžeme ozdobit sněhem strom či postavit ze sněhu bludiště

2.7.8 Cvičení – život v kapce vody

Pomůcky

Čtvrťka A3, anilinové barvy, štětce, voda a fix.

Postup

Nejdříve nanese na čtvrťku anilinové barvy, které hodně zředíme vodou. Jelikož se téma týká vody, dodržíme studené tóny a použijeme převážně modrou, lehce zelenou, ale můžeme sáhnout i po žluté. Povrch čtvrťky musí být mokrá, vezmeme igelitový pytlík, přiložíme ho na čtvrťku a začneme tvarovat. Čím více záhybů vznikne, tím lépe vynikne mramorování. Pytlík se může sundat tehdy, až bude čtvrťka suchá. Na zaschlou čtvrťku dotvoříme černým fixem život v kapce. Děti se mohou inspirovat v učebnicích, ale také si mohou vytvořit vlastní organismy. Poté si děti vezmou obyčejnou tužku, nakreslí si tvar kapky a vystříhnou. Na závěr se posadíme do elipsy a výkresy si navzájem ukážeme. Po směru hodinových ručiček bude každý vyprávět o své kapičce a může ostatním sdělit jména, která udělil organismům.

2.7.9 Cvičení – po proudu

Pomůcky

Ořechové skořápky, lístky ze stromů, modelína a mísa s vodou.

Postup

Připravíme si půlky skořápek od vlašských ořechů. Ty použijeme jako spodní díl loďky, vlepíme plastelínu na dno loďky a upevníme v ní list. Hotovou loďku položíme do mísy s vodou. Loďka se bude pomalu splývat na vodě. Můžeme do ní lehce fouknout, aby nabrala rychlost. Takovéto lodičky lze udělat i ve větším. Stačí si nasbírat klacky a vše

slepit tavnou pistolí. Ovšem musíme dávat pozor, aby se děti nepopálily horkým lepidlem. Lodičky poté můžeme poslat po proudu vody do světa.

2.8 Země

2.8.1 Motivace

Země je kolébkou všech rostlin. Veškerá zelenina a ovoce se narodily v hlíně tak jako květiny, stromy či tráva. Rostliny čerpají z půdy živiny potřebné k jejich růstu.

2.8.2 Cvičení - semínka

Pomůcky

Hudební nástroje – bubínek, triangel.

Postup

Každé dítě se změní na malé semínko a zasadí se do země (děti si dřepnou na zem). Vyučující bude hrát na bubínek a na triangel. Zvuk bubínku bude znamenat, že prší. Zvuk triangulu bude mít význam hřejícího sluníčka, který je bude zahřívat. Semínka tak pomalu začnou růst ze země. Až semínko vyrostе, každé dítě bude jmenovat v co vyrostlo.

Obměna

Do kelímku od másla či jogurtu si dáme vatou. Zvolíme si semínko dle libosti či fazole. Semínko položíme do vaty a zalijeme vodou. Umístíme ho na sluníčko a vyčkáme zhruba 3 dny. Po třech dnech začne semínko klíčit. Poté ho můžeme přesadit do hlíny nebo může zůstat ve vatě.

2.8.3 Cvičení - žížaly

Pomůcky

Pravítko.

Postup

Nejdříve se děti můžeme ptát, k čemu je užitečná žížala. Pomocí pravítek děti budou ukazovat délku žížaly, která dorůstá až 30 cm. V dalším kroku se děti budou pohybovat volně po prostoru na čtyřech a představovat tak cestičky v půdě. Jakmile začneme říkat básničku o žížale, polovina dětí se bude plazit jako žížaly a zbytek dětí zůstanou cestičkami v půdě.

Na zahrádce hrabaly
chodbičku dvě žížaly.
Od pórku až k petrželi,
ke kvěťáku, potom k
zelí. Šlo jim to jak o
závod, skončily až u
jahod. Trvalo to jenom
chvíli, celý záhon pěkně
zryly. *Autor: Jan Sasu*

Obrázek 13 Cvičení - žížaly

2.8.4 Cvičení - otisk

Pomůcky

Bílé látkové plátno, nasbírané květy, listy, jehličí a kámen.

Postup

Tato aktivita je velmi zábavná i pro starší jedince, které baví kreativita. Na tuto aktivitu si musíme

Obrázek 14 Cvičení – otisk

nasbírat listy, květy, kořínky či jehličí a kámen, nejlépe nějaký placatější. Každému dáme plátno do ruky, které bude fungovat jako kniha.

Plátno si přehnou na dvě poloviny a mezi ně si naaranžují přírodniny. Placatým kamenem opatrně přírodniny roztlučou tak, aby z nich vytekla šťáva, která se otiskne na plátno. Poté se opatrně plátno otevře a přírodniny se sundají. Na plátně zůstane pouze obtisk naaranžovaných listů a květů.

Hodnocení

Tato aktivita byla asi ta nejlepší výtvarná činnost ze všech. Děti opravdu ohromila, takže jedno plátno nestačilo. Byly ohromeni touto technikou, nechápaly, že stačí tři věci k tomu, aby mohli malovat přírodou. Zpětná vazba byla na jedničku a všichni byli spokojení.

2.8.5 Cvičení - koktejl

Pomůcky

Bílý papír, fix a přírodniny.

Postup

Nejdříve si společně složíme z tvrdého papíru 20x20 kornout. Najdeme krásnou louku, les, park či školní zahradu v našem případě. Děti budou mít za úkol

vytvořit koktejl a podle vůně vymyslet název.

Obrázek 15 Cvičení - koktejl

Děti dostanou zhruba 10 – 15 , minut na to, aby do svého kornoutu nasbírali přírodniny, které jim jsou sympatické svou vůní. Poté co uběhne čas, si sedneme do kruhu a svůj koktejl pojmenujeme, název napíšeme fixem na kornout. Dalším krokem je hodnocení. Pošleme si kornouty po směru hodinových ručiček a budeme přičichávat ke každému koktejl. Ten, který se nám zalíbí vůní nejvíce si zapamatujeme pod jeho jménem a poté se vylosuje ten nejvíce voňavý koktejl ze všech.

2.8.6 Cvičení – hmota

Pomůcky

Samohodnotící hlína (hmota), navlhčená utěrka, ozdoby, štětce a barvy.

Postup

K této aktivitě zvolíme pro děti samohodnotící hmotu, jelikož se s ní dobře pracuje a je i velmi dostupná. Výhodou je, že sama zatvrdne a nemusí se dávat do pece. Pracuje vlastně podobně jako plastelína. Nejdříve si hmotu důkladně zpracujeme rukama a poté na dřevěné desce vyválíme jako těsto.

Obrázek 16 Cvičení – hmota

Každý dostane volnou ruku ve výrobě, může je napadnout například udělat mísu, sluníčko či vymodelovat zvíře. Ve chvíli, kdy hmota zaschne můžeme použít různé barvy a doladit detaily.

2.8.7 Cvičení - rýžování

Pomůcky

Plastové talířky či sítko a holiny.

Postup

Na tuto aktivitu by nejvhodnější byla rýžování pánev. Zkusíme si poradit jinak, tudíž vezmeme plastové talířky či jemné sítko. Vypravíme se s dětmi na Bílou Desnou, abychom si mohli zkusit rýžování a jeho postup. Jelikož jsou děti ve vodě velmi hravé a aktivní, doporučuji holinky a možná i pláštěnku. Bohužel zde zlato nenajdeme, ale děti vždy vidí poklad i v obyčejném kamínku.

2.8.8 Cvičení – můj strom

Pomůcky

Čtvrťka A4, deska na čtvrťku, tempery, štětce a deka.

Postup

Při této aktivitě si každé dítě vybere v parku či školním pozemku svůj oblíbený strom. Najde si vhodné místo, kde dobře uvidí na strom a usadí se na deku. Na desku si položí čtvrťku a namaluje strom tak, jak ho vnímá. Těžší a zároveň zábavnější verze pro děti by mohla být práce bez štětců. Používaly by pouze prsty.

2.8.9 Cvičení – Den Země

Pomůcky

Pytle na odpadky a gumové rukavice.

Postup

Den Země se slaví 22.4. není lepší den než tento, abychom si připomněli, jak důležité je starat se o naši planetu. Tato aktivita je k tomu jako stvořená. Když mají svátek děti, dostávají dárečky, dejme tedy Zemi také dárek a pomozme ji uklidit. Děti si navléknou gumové rukavice, do ruky dostanou odpadkové pytle a vyrazíme sbírat odpadky do přírody. Ulehčíme tak přírodě, projdeme se, což je zdravé pro organismus a zároveň uděláme dobrý skutek. Důležité je však nejdříve děti poučit. Pokud uvidím rozbité sklo, je lepší, když to sebere vyučující, aby se děti nepořezaly. Dále se také stalo, že děti zahlédly injekční stříkačky, již ale vědí, že na ty se sahat nesmí, kvůli přenosu nemoci.

2.8.10 Cvičení – Land art

Pomůcky

Na tuto aktivitu jsou potřeba pouze přírodniny.

Postup

Land art je umění země. Soustředí se na různé zásahy v bohaté přírodě nebo na práci s neobvyklým materiálem v přírodě.

Obrázek 17 Cvičení – Land art

Dá se tedy v přírodě skládat z kamínků

zvíře v podobě ještěrky, želvy či z větviček a šišek složit portrét, květinu či jiné tvary.

Vhodné místo je les, park či školní zahrada. Nejdříve si s dětmi nasbíráme rozmanité přírodní materiály (větvíčky, mech, kamínky, listy, šišky, aj.) a na vhodném místě v přírodě sestavíme z přírodních materiálů lesní královnu, portrét kamaráda, srdce, zvíře či jiné.

2.8.10 Cvičení – Stavba kamenného domu

Pomůcky

Kamínky, ochranné rukavice, slabý karton, nůžky a lepidlo na kameny.

Postup

Nasbíráme si dostatek kamínků různých velikostí. Na slabší karton si děti nakreslí stěny domečku, které následně vystříhnou. Podklad kartonu slouží k tomu, aby se na něj nalepovaly kamínky. Snažíme se, aby nebyla nikde mezera. Pokud nemáme malé kamínky k vyplnění mezer, postačí písek či malé barevné korálky, které tak domeček dozdobí. Až vše zaschne, slepíme stěny a střechu k sobě a necháme doschnout. Vznikne nám krásný a bytelný domeček, do kterého můžeme nasypat zrní pro ptáky a dát ho ven na parapet.

2.8.11 Cvičení – malujeme kamínky

Pomůcky

Různé velikosti kamínku, spíše ploché a hladké, barvy a štětce.

Postup

Každý si vezme několik kamínků a namaluje na ně sluníčka, květiny, zvířátka, mandaly, nápisy či abstrakce. Kamínky necháme zaschnout a poté se s nimi vydáme na lesní stezku. Na lesní stezku je děti rozloží pár metrů od sebe, aby mohly udělat radost ostatním dětem.

2.9 Živly - závěrečné cvičení

Pomůcky

Kruh na čtvrtce A3 o průměru 25 cm, který si děti rozdělí na čtyři díly. Nůžky, štětce, vodovky či temperu a kelímek s vodou. **Postup**

Každé dítě si samo vystřihne kruh ze čtvrtky a rozdělí jej na čtyři díly, které budou představovat jednotlivé živly – Voda,

Vzduch, Země a Oheň.

Obrázek 18 živly

Bohužel u nás ve škole ostatní vyučující vyučují výtvarnou výchovu pomocí šablon, bohužel se tedy nerozvíjí kreativita a fantazie jedinců. Proto neříkejme dětem, že tam mají použít přesně tu a tu barvu a dát jí na ono místo.

V tomto závěrečném úkolu dejme dětem volnou ruku, abychom zjistili, jak jejich fantazie pracuje. Jak si vlastně elementy kolem nás představují ve svých hlavách a zdali vnímaly vše, co jsme doposavad probrali.

Závěrečné hodnocení

Díky tomuto poslednímu výtvarnému cvičení si děti zapamatují všechny 4 živly, které tu s námi žijí.

Musím říci, že jsem velmi spokojená, jak děti pracovaly. Ohromilo mne, v jaké fázi poznání se již nacházejí. Říkala jsem si, že jim do života přinesu nové poznání přírody, ale tato skupina toho opravdu dost zná. Mrzí mě však to, že jsme si nemohli v praxi zrealizovat všechna cvičení. Dnes už jsou žáci ve školních lavicích a častěji musíme chodit ven, tudíž věřím, že vše doženeme.

Celkový průběh mé bakalářské práce hodnotím kladně. Během zpracování teoretické části jsem získala mnoho užitečných a zajímavých informací a několik rad tak využila v praktické části.

V rámci praktické části jsem měla možnost ukázat dětem nový pohled na výuku výtvarné výchovy, tudíž jsem v nich vyvolala zájem o výtvarné umění.

Pro získání informací o přírodních živlech jsem k teoretické části své bakalářské práce prostudovala množství odborné literatury o daném tématu. Mohla jsem se tak hlouběji seznámit s přírodními elementy a jejich využití k výtvarné výchově.

Výhodou toho, že pracuji na Základní škole bylo, že jsem se mohla zapojit do výuky na prvním stupni. V neposlední řadě jsem se zaměřila na samotnou výtvarnou výchovu a její tvořivost. Na základě studia jsem pouze prohloubila své vědomosti.

Výhodou toho, že na škole pracuji již 5 let bylo, že jsem mohla předpokládat, jaké možnosti ve škole jsou a jakou vstřícnost a otevřenost k mým nápadům mohu od vedení očekávat. Bohužel je zde výtvarná výchova vedena zastaralým způsobem a na předmět je zde pohlíženo jako na nepotřebný k životu.

Myslím si, že je to způsobeno tím, že se v učitelském sboru nenachází nikdo, kdo by měl výtvarnou výchovu vystudovanou a dělá to pouze proto, aby měl doplněný úvazek. Tím pádem mají bohužel negativní přístup a o tento předmět se nejeví zájem. Jsem ráda, že jsem měla možnost změnit žákům prvního stupně pohled a předat jim mnoho zajímavých zkušeností či zážitků s přírodou. Je dobré dětem ukázat jiný způsob výuky.

Bylo vidět, že se žáci na mé hodiny těšili a práce je velmi bavila. Velkou radost mi udělala zpětná vazba žáků.

Věřím, že se po mém odchodu ze třídy výuka výtvarné výchovy vrátí k běžnému režimu. Byla bych ráda, kdyby se učitelé inspirovali a snažili své hodiny také podpořit uměleckým duchem, alespoň tedy na prvním stupni, kdy se děti vyvíjí.

Jedna věc, která mě mrzí, že bych chtěla tuto dovednost přenést i na druhý stupeň, ale bohužel dnešní pubertální děti nejeví zájem o nic, tedy až na výjimky.

Literatura

BEČVAROVÁ, I. Výtvarná dramatika v pedagogické praxi. Praha: Portál, 2015. ISBN: 978-80-262-0906-5

CÍLEK, V. Dýchat s ptáky. Praha, Dokořán, 2008. ISBN: 978-80-7363-202-1

ČERNÁ, Marie. Dějiny výtvarného umění. Idea servis, 2019. ISBN: 978-80-85970-937

ČEVELOVÁ, Magdalena. 4 cesty duše: Živlová typologie v podnikání. 2020. ISBN: 999-00-020-7110-2

ČINČERA, Jan. Práce s hrou. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN: 80-247-1974-6

ELIŠKA, Jiří. Vizuální komunikace. Brno: Cerm, 2005. ISBN 978-80-7204-418-4

GRIMMICOVÁ, I. Výtvarný rok – tvoření podle kalendáře. Praha: Grada, 2013. ISBN: 978-80-247-4318-9

KOUKALOVÁ, I. Betonové dekorace. C-press, 2017. ISBN: 978-80-264-1592-3

NASHOVÁ, E. Fascinující přírodní jevy. Fragment, 2019. ISBN: 978-80-253-4108-7

PIAGET J., INHELDEROVÁ, B. Psychologie dítěte. Praha: Portál 2010. ISBN: 978-80-262-0691-0

POGAČNIK, Marko. Elementární bytosti - Paralelní světy kolem nás. Fontána, 2017. ISBN: 978-80-86179-31-5

ROESELOVÁ, Věra. Techniky ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 1996. ISBN 80902267-1-X.

SEEFELDER, Frank. Pět elementů. Eugenika, 2013. ISBN: 978-80-8100-326-4

SVOBODA, Jiří. Počátky umění. Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-1925-7

TALANDOVÁ, J. Tvoření z přírodních materiálů za par kaček. Praha: Grada, 2015. ISBN: 978-80-247-6505-9

WAGENER, K. Floristická dílna – Tvoříme z přírodních materiálů. Praha: Profí Press. ISBN: 978-80-86726-95-3

Zdroje

<http://www.huptych.cz/data/kurzy/prace-frekventantu/Ad%C3%A9la%20Bare%C5%A1ov%C3%A1%20%C5%BDivly.pdf>

<https://www.cevelova.cz/wp-content/uploads/4-cesty-duse-ukazka.pdf>

<http://pohyb-detem.cz/basnicky>

<https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/o-zviratkach-12/zizala-6493>

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/232/VYTVARNE-TECHNIKY---LAND-ART-AEMPAKETAZ.html/>

<https://vida.cz/blog/faraonovi-hadi>

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/232/VYTVARNE-TECHNIKY---LAND-ART-AEMPAKETAZ.html/>

<http://vytvarna-vychova.cz/zivot-v-kapce-vody/>

<https://www.samosebou.cz/2019/11/22/snadny-navod-jak-si-vyrobis-recyklovany-papir/>

Přílohy

